

Ulusal Yaşlılara Saygı Haftası nedeniyle Türk Geriatri Derneği'nden

AÇIKLAMA 18 Mart 2023

Doğal afetler insanların yaşamları ve mülkleri için büyük bir sorun ve tehdit oluşturmaktadır. Deprem en yıkıcı doğal afetlerden birisidir ve bu koşullarda yaşlılar en savunmasız, kırılgan gruplar arasında yer alır. Küresel düzeyde yaşlı nüfus arttıkça yaşlılar için afete hazırlık daha da kritik bir konu haline gelmektedir, çünkü afet yardımı durumunda bu yaş grubunun özel gereksinimleri yeterince karşılanmamaktadır.

Türkiye'de de nüfus yaşlanmaktadır. Dolayısıyla, ülkemizde yaşanan her türlü olumsuzluğun etkisini azaltmak için özel önlemler alınmalıdır. Bu gerekçe ile ve **18-24 Mart Ulusal Yaşlılara Saygı Haftası** nedeniyle depremlerin de içinde olduğu afetlere ilişkin bazı tespitler ve öneriler aşağıda sunulmuştur.

Depremlerin yaşlı yetişkinler üzerindeki olumsuz sonuçlarını yönetmek için özellikle kırılgan yaşlılar açısından toplumdaki kültürel duyarlılık kalıplarının göz önüne alınması önerilmektedir. Depremlere hazırlık, deprem süreci ve sonrası dönemlerde yaşlı bireylerin mevcut sağlık durumları, sosyoekonomik koşulları, öğrenim düzeyleri, bilgiye erişim olanakları, teknoloji olanaklarına erişim kapasiteleri gibi temel özellikleri göz önüne alınmalıdır. Mevcut koşullar her üç dönem için de depremlerin yaratacağı olumsuzlukların düzeyini etkileyebilir. Örneğin; yaşlılar fonksiyonel kapasitelerindeki kısıtlılıklar nedeniyle çevreden yardım aramak konusunda yeterli olamamaktadırlar, motivasyon eksikliği göstermektedirler ve gerekli malzeme ve hizmetlere erişimde zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Deprem sonrasında aşırı bağımlılık yaşayabilmektedirler ve bu yaş grubunda sosyal faaliyetler, duygu ve bilgi paylaşımı giderek azalmaktadır. Buna karşın yaşlı yetişkinler, kurtarma çabalarına yardımcı olmak ve afetlerden sonra aile ve toplumdan psikolojik destek almak gibi uyarlanabilir tepkilere dayalı kurtarma programlarına önemli katkı sağlayabilirler.

Yaşlı olmak, ciddi tehlikede olmak, aile üyelerini kaybetmek ve yakınlarının ölümü veya yaralanmasıyla ilgili suçluluk hissetmek gibi risk faktörleri, travma sonrası stres sendromunun ortaya çıkmasında rol oynamaktadır. Genç yetişkinlere göre hayatta kalan yaşlıların travma sonrası stres sendromu ve ayrıca genel psikiyatrik morbidite geliştirme olasılığının daha yüksek olduğu bildirilmektedir. Depremden sonra ruh sağlığının sorunsuz bir şekilde yeniden yapılandırılmasını sağlamak için yaşlılara daha fazla ruh sağlığı hizmeti sunulmalıdır.

Depremlerin de içinde olduğu afetlere hazırlık ve eğitim programları güven oluşturmali ve yaşlı bireyleri acil bir durumda acil ve uygun önlemleri almaya teşvik etmelidir.

Bu kapsamda özellikle aşağıdaki üç alana dair çalışmalar yapılmalıdır:

- ✓ **Sağlık**-Deprem krizine bağlı fiziksel, zihinsel travma, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve tedavisi amaçları doğrultusunda, yaşa duyarlı acil durum politikaları, işlevsel kapasiteyi korumak ve eski haline getirmek için bulaşıcı olmayan hastalıkların yönetimini içermelidir. Sağlık hizmetleri, farklı ortamlarda ve zaman dilimi içinde bakımın sürekliliğini sağlamak için müdahale odağını genişletmelidir. Süreç yönetimi için yaşlı bireylerin koşulları göz önüne alınmalıdır.
- ✓ **Güvenlik**-Acil durumlar öncesinde, sırasında ve sonrasında temel insan hakları ve kişisel gereksinimleri doğrultusunda tüm yaşlı bireyler için fiziksel, sosyal ve mali koruma ve güvence sağlanmalıdır.
- ✓ **Katılım**-Temel insan hakları ile ilgili olarak, yaşlıların toplum planlaması, müdahale ve acil durumlarda toparlanma ile ilgili tüm faaliyetlere katılımını teşvik etmek için keyfi yaş kısıtlamalarının kaldırılması ve kolaylaştırıcı önlemlerin alınması gerekmektedir.

Yaşlılık dönemi ile ilgili üzerinde durulan ayrımcılık, ihmal, istismar, kötü muamele, şiddet gibi riskler afet durumlarında da öncelikli konular arasındadır. Bu ve benzeri sorunların afetlerde daha ciddi riskler yaratmaması ve istenmeyen sonuçlar doğurmaması için önlemlerin alınması gerekir. Bu konular 2000'li yıllardan bu yana uluslararası kamuoyunun da gündemindedir.

Türk Geriatri Derneği olarak; 18-24 Mart Ulusal Yaşlılara Saygı Haftası nedeniyle sağlıklı bir yaşlanma sürecinin herkesin hakkı olduğunu, gerekli önlemlerin kamusal mekanizma içinde alınması gerektiğini, sivil toplum örgütlerinin desteklerinin önemini hatırlatır, saygılar sunarız.